

Toespraak van de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, herdenking 4 mei 2014

Niet lang geleden ontving ik een ontroerende brief. Evert de Koning – die vandaag met zijn eigen familie, neef en achterneef aanwezig is – vertelde mij over zijn vader. Floor de Koning werd in 1944, samen met vier van zijn broers en een zwager, door de bezetter opgepakt. Hun verzetsgroep was verraden. Floor was op dat moment pas zestien jaar, en hij was de enige die werd vrijgelaten. De anderen zijn allemaal omgekomen. “Zijn leven lang heeft vader Floor niet kunnen praten over zijn verdriet”, schreef u, meneer De Koning, in uw brief.

U vertelde mij ook over de gedenksteen, die in 2012 in Heeze is onthuld, bij de boerderij waarvandaan de verzetsacties werden uitgevoerd en waar de mannen zijn opgepakt. Deze herdenking, door u en uw familie georganiseerd om “het grote zwijgen te doorbreken”, heeft veel belangstelling getrokken. Meer dan honderd mensen waren erbij aanwezig. Nabestaanden, maar ook onbekenden.

Op dat moment merkte u dat de herdenking van de Tweede Wereldoorlog bij veel méér mensen leeft dan alleen bij u. De oorlog is niet vergeten. Nog altijd zijn er mensen die zich willen blijven herinneren wat er tóen is gebeurd, en die er troost uit putten om dat gezamenlijk te doen.

Tijdens de voorbereiding van de onthulling van de gedenksteen in Heeze, hoorde u voor het eerst dat er in de Tweede Kamer een boek is, waarin ook de namen van omgekomen verzetsstrijders zijn opgenomen – dus óók de namen van de gebroeders De Koning en zwager Aert van Heijst. Helaas heeft uw vader nooit van het bestaan ervan geweten. “Is het mogelijk om dat boek, dat monument breed onder de aandacht te brengen?”, vroeg u mij daarom, voor overlevenden en nabestaanden die het boek misschien ook niet kennen, en die het zou kunnen helpen om over hun herinneringen te praten.

Dat doen wij ieder jaar. Iedere 4 mei verzamelen wij hier, voor de Erelijst der Gevallen, waarin de namen zijn opgetekend van ruim 18.000 mensen die in de Tweede Wereldoorlog zijn omgekomen: militairen van de landmacht, officieren en manschappen van de marine, bemanningsleden van de koopvaardij, militairen van het Nederlands-Indisch leger en leden van het verzet.

Vandaag staan wij – l etterlijk – stil bij hen die vielen in de strijd om onze vrijheid, en bij al die mensen die hebben moeten leren leven met de littekens die de Tweede Wereldoorlog bij hen heeft achtergelaten.

Maar in de luwte is de lijst  ltijd aanwezig. Het monument is toegankelijk voor iedereen die wil binnenlopen, in de hal van wat nog altijd de hoofdingang van de Tweede Kamer is. Iedere ochtend slaat een Kamermedewerker met gr te zorgvuldigheid een bladzijde om, met witte handschoenen om te voorkomen dat het boek beschadigt.

De Erelijst zoals die hier ligt, is echter niet compleet – hoe verdrietig dat ook is. Allereerst omdat er namen ontbreken. Nog regelmatig worden namen doorgegeven, van mensen die  ok in het boek thuishoren. Daarom is er sinds enkele jaren een website, waarop de Erelijst wordt aangevuld met h n namen. Daarmee is het een levend monument geworden, dat vanaf vandaag ook zichtbaar is hier in de hal.

Ook om een andere reden is de lijst niet af. Zoals de Amerikanen, Canadezen en Polen ons hebben geholpen om onze vrijheid te herwinnen, zo hebben Nederlandse militairen burgers elders in de wereld geholpen om h n land te bevrijden.

In de jaren na 1945 hebben zij gestreden – en strijden ze nog altijd – voor vrede in landen als Libanon en voormalig Joegoslavië, Irak en Soedan, Afghanistan en recentelijk ook Mali. Sommigen van hen hebben daarvoor de hoogste prijs betaald. Voor hen die vielen buiten Nederlandse grenzen werken we aan een aanvullend monument, dat tegelijkertijd één is met de Erelijst zoals die nu bestaat. Zo wordt deze ruimte een plek, die niet alleen verwijst naar het verleden, maar ook naar het nu – naar actuele oorlogssituaties en vredesmissies –, en die recht doet aan de universele, tijdloze waarde die vrijheid in de kern is.

Op de gedenksteen bij de boerderij in Heeze, waar de vader en ooms van Evert de Koning zijn opgepakt, staat een zin die koningin Wilhelmina ná de oorlog aan zijn opa schreef: ‘Met trots zal ik hun daden blijven herdenken’. Het is een zin die ook past bij onze Erelijst, die vandaag is opengeslagen op de pagina met de namen van de gebroeders De Koning, maar die symbool staat voor iedere Nederlander die z’n leven gaf voor vrijheid en vrede, toen en nu, in Nederland en elders in de wereld.

Met trots zullen wij hun daden blijven herdenken.